

**Бунда О.М., к.е.н., доц., Чучкевич Д.Ю., студентка
Київський національний університет технологій та дизайну
АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ
В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. У статті досліджено аудиторські процедури розрахунків з постачальниками в контексті інноваційного розвитку підприємства. Описані процедури повинні забезпечити якісне проведення аудитором перевірки повноти та достовірності відображення підприємством операцій з постачальниками як в бухгалтерському обліку, так і в бухгалтерській звітності.

Ключові слова: аудит; аудиторські процедури; розрахунки з постачальниками.

**Bunda O., Chuchkevych D.
Kyiv National University of Technologies and Design
AUDIT PROCEDURES OF SETTLEMENTS WITH SUPPLIERS IN THE CONTEXT
OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE**

Abstract. The article examines the audit procedures of settlements with suppliers in the context of innovative development of the enterprise. The described procedures should ensure the quality of the auditor's verification of the completeness and accuracy of the company's reflection of transactions with suppliers in both accounting and financial reporting.

Keywords: audit; audit procedures; settlements with suppliers.

Постановка проблеми. На сучасному етапі, коли розвиток держави зумовлюється інтеграцією економіки України у світовий економічний простір, особливого значення набувають питання достовірності та якості інформації про діяльність підприємств та організацій. Аудит має забезпечувати гарантії надійності, достовірності та прозорості фінансової інформації. В процесі господарської діяльності підприємства формують договірні відносини з постачальниками щодо придбання сировини, матеріалів, товарів, отримання послуг та інше, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства. З метою запобігання та виявлення порушень і зловживань щодо розрахунків з постачальниками необхідно здійснювати контроль за їх проведенням у бухгалтерському обліку підприємств та організацій та відображенням у фінансовій та управлінській звітності.

Саме тому застосування аудиторських процедур щодо розрахунків з постачальниками дозволить не лише підвищити ефективність системи бухгалтерського обліку, але і суттєво знизити ймовірність отримання недостовірної інформації, і вберегти підприємство від невинуватених ризиків та можливих збитків.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питання організації та методики аудиту розрахунків з постачальниками досліджувалися такими науковцями, як: Ф. Бутинець, Н. Дорош, Л. Кулаковська, Б. Усач, К. Утенкова, В. Суйц та інші.

Аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [2].

Мета аудиту розрахунків з постачальникам на підприємстві відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» полягає у тому, що аудитор висловлює незалежну професійну думку щодо правильності відображення у фінансовій та управлінській звітності підприємства інформації про розрахунки з постачальниками [3].

Для проведення аудиту розрахунків з постачальниками насамперед необхідно сформулювати розробити план аудиту і програму аудиту розрахунків з постачальниками.

План аудиту повинен містити назву організації, яка перевіряється, період протягом якого буде проводитися аудит, прізвище ім'я по-батькові керівника і склад аудиторської групи, запланований аудиторський ризик та рівень суттєвості. Програма аудиту розрахунків з постачальниками складається на підставі плану аудиту певної ділянки. Програма аудиту також повинна містити ті ж обов'язкові реквізити, як і план аудиту [4].

Однак, не зважаючи на значні дослідження у сфері аудиту невирішеним залишається питання аудиторських процедур розрахунків з постачальниками в контексті інноваційного розвитку підприємства

Постановка завдання. Основною метою статті є дослідження аудиторських процедур розрахунків з постачальниками в контексті інноваційного розвитку підприємства.

Результати досліджень. У процесі господарської діяльності підприємства постійно вступають у різні розрахункові відносини з постачальниками.

Основними завданнями аудиту розрахунків з постачальниками є: перевірка наявності та правильності оформлення первинної документації; законність виникнення і своєчасність погашення кредиторської заборгованості; правильність відображення в обліку зобов'язань; дотримання фінансово-розрахункової дисципліни та її вплив на платоспроможність досліджуваного підприємства; перевірка правильності відображення інформації у регістрах бухгалтерського обліку та фінансової звітності [7].

Для забезпечення якості проведення аудиту розрахунків з постачальниками аудитору необхідно чітко визначити аудиторські процедури та методи. Аудиторські процедури складаються з певної послідовності застосовуваних методів. Але це не означає, що будь-який метод контролю «закріплений» за конкретною аудиторською процедурою. Залежно від обставин замовлення до складу аудиторської процедури можуть входити різні методи. Саме в підборі оптимальної й відповідної кількості та виду того чи іншого методичного прийому залежить якість аудиторської послуги [8].

Програма аудиту розрахунків з постачальниками являє собою детальний перелік змісту аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів. Для того, щоб підтвердити правильність відображення в обліку та своєчасність розрахунків підприємства з постачальниками, особливу увагу аудитору слід звернути на такі аспекти: своєчасність поставок, відповідність кількості та якості поставленої продукції вимогами договору, використання підприємством своїх прав у разі порушення умов договору, правильність та обґрунтованість цін, тощо. У разі перевірки повноти і правильності оприбуткування отриманих від постачальника запасів, дотримання діючих цін і тарифів завданням аудитора є встановлення: наявності, достовірності та правильності оформлення договорів на доставку запасів; повноти і своєчасності оприбуткування запасів, що надійшли від постачальників; достовірності та законності розрахунків з постачальниками; дотримання строків позовної давності [4].

Насамперед необхідно перевірити наявність підтверджуючих документів на придбання ТМЦ в обліку розрахунків з постачальниками (рис. 1).

Аудитор вибірково перевіряє прибуткові документи (прибуткові накладні, приймальні акти або акти виконаних робіт) та вибирає найменування постачальників. Далі звіряє наявність договорів на поставку або надання послуг з обраними постачальниками. Потім аудитор встановлює наявність рахунків-фактур від постачальників по кожній конкретній угоді. Для цього пропонуємо використовувати такий типовий робочий документ (табл. 1).

Наявність підтверджуючих документів на придбання ТМЦ

Інформаційно-аналітичне забезпечення:

- договори на поставку ТМЦ
- договори на надання послуг
- рахунки і рахунки-фактури
- акти виконаних робіт
- прибуткові накладні
- приймальні акти
- прибуткові ордери

Аудиторські процедури:

- перевірка документів, підготовлених на підприємстві
- перевірка документів, отриманих клієнтом від третіх осіб
- отримання письмового підтвердження від третіх осіб
- усне опитування

Рис. 1. Аудиторські процедури щодо наявності підтверджуючих документів на придбання ТМЦ

Таблиця 1

Робочий документ аудитора щодо наявності документів на придбання ТМЦ

№ п/п	Постачальник	Прибутковий ордер (Акт), №, дата	Договір, №, дата, строк дії	Рахунок-фактура №, дата
1				
2				

При оприбуткуванні ТМЦ, виконаних робіт і наданих послуг можуть виникати розбіжності як за якістю, та і за кількістю, що зазначені в документах постачальника. В такому разі складається акт про виявлені розбіжності і пред'являється постачальнику претензія [1].

Наступними аудиторськими процедурами розрахунків з постачальниками є перевірка своєчасності пред'явлених претензій по якості і кількості товарно-матеріальних цінностей (рис. 2).

Аудитор повинен перевірити наявність, правильність оформлення актів про виявлену недостачу на підприємстві. При проведенні детальної перевірки може прийнятися рішення про участь у прийманні будь-яких ТМЦ [6].

Також аудитор може здійснити вибіркове зіставлення даних прибуткових документів постачальника і даних приймальних актів складу, звертаючи особливу увагу на терміни пред'явлення претензій. Крім того аудитор перевіряє правильність порядку обчислення та сплати ПДВ (рис. 3).

За результатами проведення аудиту правильності порядку обчислення та сплати ПДВ формується робочий документ аудитора з перевірки правильності порядку обчислення та сплати ПДВ (табл. 2).

Іноді в рахунках постачальників ПДВ не виділено (наприклад, послуги постачальника не підлягають оподаткуванню цим податком), тоді клієнт самостійно виділяє ПДВ, ставлячи цю суму до відшкодування з бюджету при щомісячному (або щоквартальному) декларування податку [4].

Перевірка своєчасності пред'явлених претензій по якості і кількості товарно-матеріальних цінностей

Інформаційно-аналітичне забезпечення:

- супровідні документи або звіряльні відомості фактичної наявності продукції з даними, зазначеними в документах постачальника
- акт про виявлену недостачу продукції
- інші документи, що свідчать про причини виникнення нестачі

Аудиторські процедури:

- перевірка письмових підтверджень
- перевірка документів, отриманих підприємством від третіх осіб

Рис. 2. Аудиторські процедури щодо перевірки своєчасності пред'явлених претензій щодо ТМЦ

Перевірка правильності порядку обчислення та сплати ПДВ

Інформаційно-аналітичне забезпечення:

- рахунки-фактури постачальників
- Податковий Кодекс України про порядок обчислення і сплати до бюджету податку на додану вартість

Аудиторські процедури:

- перевірка документів, отриманих підприємством від третіх осіб
- перевірка арифметичних розрахунків

Рис. 3. Аудиторські процедури щодо перевірки правильності порядку обчислення та сплати ПДВ

Таблиця 2

Робочий документ аудитора щодо перевірки правильності порядку обчислення та сплати ПДВ

№ п/п	Постачальник	Рахунок, №, дата	Сума з ПДВ, грн.	Сума ПДВ, грн		Відхилення +/-
				за даними підприємства	за даними аудитора	
1						
2						

Для достовірного ведення бухгалтерського обліку та попередження виникнення переplat необхідно перевірити реальність кредиторської заборгованості (рис. 4).

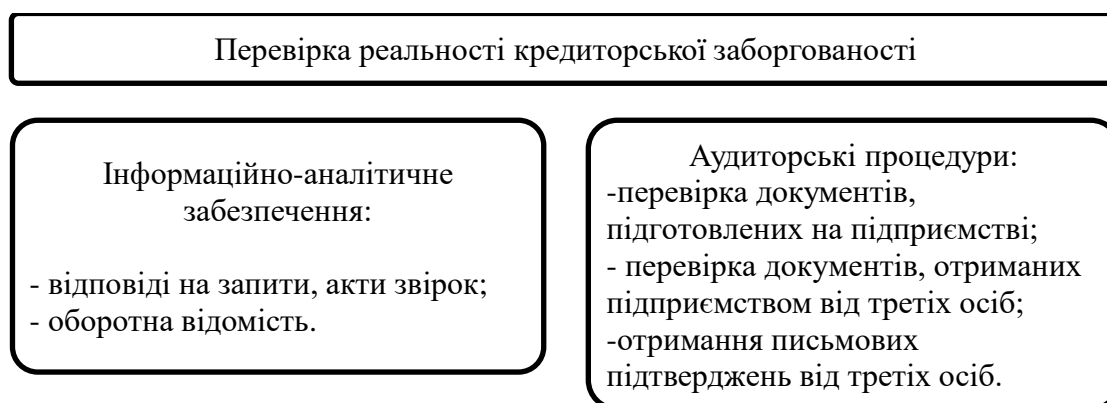

Рис. 4. Аудиторські процедури щодо перевірки реальності заборгованості

Аудиторів необхідно систематизувати інформацію щодо найменування постачальників, дати виникнення заборгованості і сальдо заборгованості на певний момент, потім зіставити всі ці дані з відповідями на запити.

Щоб виявити факти нестач чи надлишків та запобігти розкраданню ТМЦ на підприємстві необхідно перевірити повноту оприбуткування матеріальних цінностей матеріально-відповідальними особами (рис. 5).

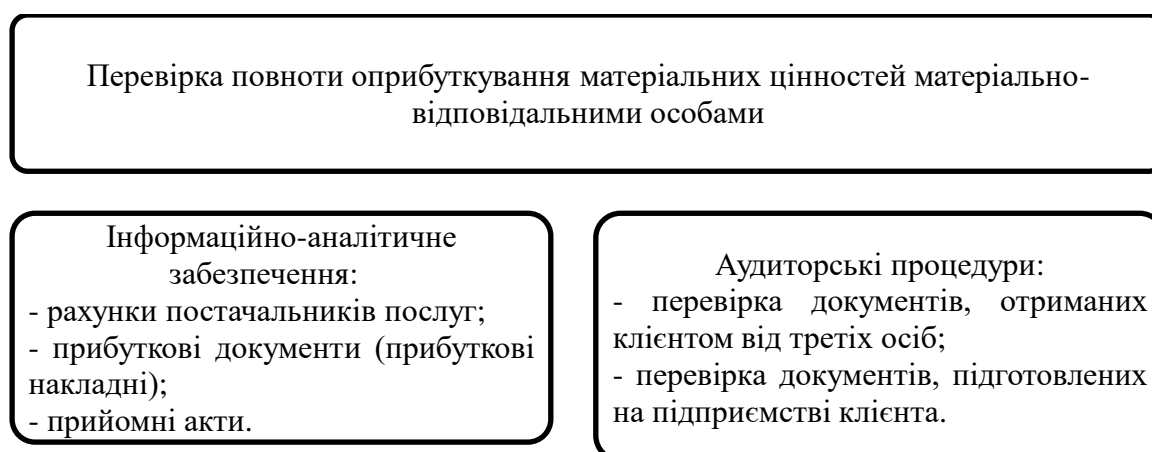

Рис. 5. Аудиторські процедури щодо перевірки повноти оприбуткування матеріальних цінностей матеріально-відповідальними особами

Зіставлення даних накладних від постачальників з документами, що оформляються на підприємстві при оприбуткуванні ТМЦ необхідно відобразити у робочому документі аудитора у табл. 3.

Таблиця 3

**Робочий документ аудитора щодо зіставлення даних накладних,
отриманих від постачальників з даними підприємства**

№ п/п	Постачальник	Номер і дата накладної	Назва товару за накладною	Кількість за накладною, т	Номер картки складського обліку та дата запису	Кількість вказана у картці, т	Розбіжності між накладною та картою	Причини розбіжностей
1								
2								

Заключним етапом є перевірка правильності складання кореспонденції рахунків [5]. Аудитору при перевірці розрахунків з постачальниками необхідно встановити правильність кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку, що дасть можливість виявити не тільки помилки у відображенні в обліку розрахункових операцій, а й розкрити факти навмисного викривлення облікових даних з метою приховування допущених зловживань (рис. 6).

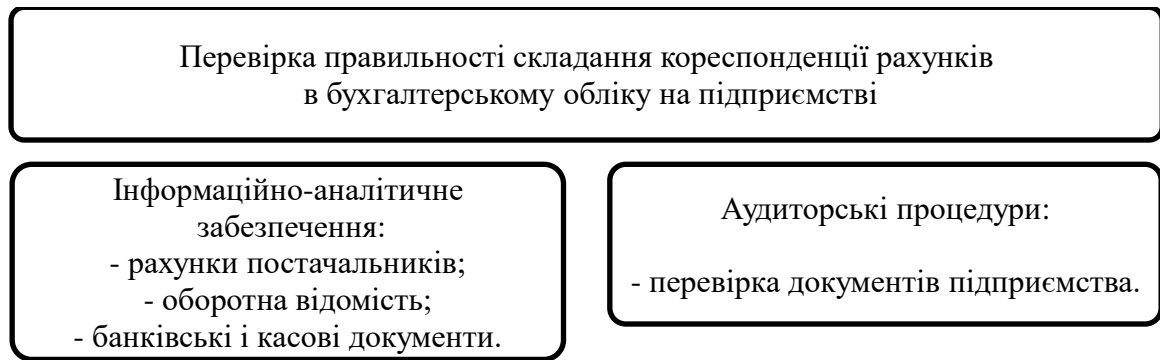

Рис. 6. Аудиторські процедури щодо перевірки правильності складання кореспонденції рахунків в бухгалтерському обліку на підприємстві

Необхідно також перевірити операції з кредиторської заборгованості з постачальниками. При перевірці правильності кореспонденції рахунків особливу увагу слід приділити тому, як відображаються операції на рахунках, які формуються і відображаються витрати, оскільки зазвичай тут здійснюється багато помилок, що впливають на собівартість продукції і фінансовий результат. Далі даються рекомендації щодо правильного відображення вказаних операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Висновки. Вищезгадані аудиторські процедури забезпечили якісне проведення перевірки повноти та достовірності відображення операцій на підприємстві щодо розрахунків з постачальниками, як в бухгалтерському обліку, так і в фінансовій звітності.

Проведення аудиторської перевірки дасть змогу визначити відповідність нормативно-правовим актам бухгалтерського обліку здійснених на підприємстві фінансово-господарських операцій щодо розрахунків з постачальниками.

Подальший розвиток аудиту розрахунків з постачальниками доцільно здійснювати у таких аспектах:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення аудиту розрахунків та заборгованості;
- створення відділу внутрішнього аудиту на підприємстві;
- налагодження контролю за розрахунками з постачальниками;
- налагодження контролю за сумнівною і безнадійною заборгованістю;
- підготовка та застосування аудиторської документації, що впливає на якість аудиту та сприяє більш ефективній оцінці отриманих аудиторських доказів та висновків;
- використання інформаційних технологій у процесі проведення аудиту розрахунків, тощо.

Список використаної літератури

1. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2016. – 928 с.
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України (зі змінами і доповненнями) № 2258-VIII від 21.12.2017.
3. МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту».

4. Аудит: підручник (в двох частинах) / за ред. В. І. Грушко; О. М. Брадул, В. А. Шепелюк, С. Б. Ільїна, М. О. Юнацький, А. П. Хорошенко, Т. В. Брадул. – 4-те вид. доп. і перероб. – К.: Видавництво Ліра-К, 2019. – 324 с.
5. Аудит: методика і організація: навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 319 с.
6. Баранова А. О. Аудит: навчальний посібник / А. О. Баранова, Т. А. Наумова, А. І. Кашперська. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 246 с.
7. Лень В. С. Звітність підприємства: підручник / В. С. Лень, В. В. Гливіченко. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2018. – 676 с.
8. Томчук О. В. Сучасний стан і тенденції розвитку аудиторської діяльності в Україні / О. В. Томчук, Н. Г. Здирко // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017.